

Rättvis grön omställning

Klimatkrisen är intimt sammanlänkad med vår tids andra stora samhällsutmaningar. En grön omställning måste genomföras efter decennier av växande klyftor. Det här betyder att omställningen måste vara rättvis, kostnaderna måste fördelas solidariskt. Men frågan är vidare än så: En rättvis omställning i ett samhälle där klyftorna växer är en motsägelse med föga förutsättningar att lyckas. Omställningen måste vara del av ett större löfte: En bättre framtid för det stora flertalet, inte bara några få – annars kommer den inte att få brett gehör.

Det här är några av grundtankarna bakom en grön ny giv, en reformagenda för att både ta itu med klimatkrisen, stärka välfärden och minska samhällsklyftorna. Den här motionen fokuserar på en del av detta: Omställningens finansiering och en rättvis fördelning av de kostnader som uppstår på kort sikt, och hur detta kan integreras med en bredare agenda för minskade klyftor. Det brukar sägas att klimatkrisen innebär att alla måste förändra sin livsstil. Det är förvisso sant. Men livsstil är inget som kan väljas likt varor i ett snabbköp. Livsstil är kopplat till de förutsättningar som samhällsklass och samhällets utformning ger utrymme för. För den som bor i glesbygd är bil en nödvändighet. För den med knappa marginaler är tågsemester en lyx. Och för den som är illa sliten är cykel inget alternativ ens med eldrift.

Problemet illustreras av de utsläpp vi genererar genom vår konsumtion. Den tiondel av Sveriges befolkning som tjänar mest ger upphov till betydligt högre utsläpp än de med lägst inkomst. Den rikaste tiondelen står för mer än 20 procent av Sveriges konsumtionsbaserade utsläpp, den fattigaste för ungefär 5 procent. Det här handlar inte om att peka finger. Under kommande decennier måste utsläppen ner mot noll bland alla inkomstgrupper. Poängen är att ansvaret måste fördelas solidariskt. En rättvis omställning måste utgå från människors olika förutsättningar. Politikens uppgift är att förändra förutsättningarna – inte moralisera. Det här angreppssättet skiljer sig från högerens sätt att individualisera klimatkrisen. Klimatkrisen är ett samhälleligt, strukturellt problem och måste därför lösas gemensamt.

En grön ny giv bygger på den här utgångspunkten: Att gemensamt investera i en grön omställning och göra alternativen tillgängliga för var och en. Målet är att alla ska kunna leva ett anständigt liv utan att förstöra klimatet – oavsett inkomst eller var man bor. På sikt vinner de allra flesta på omställningen. Men i närtid kommer det att kosta – och kostnaderna behöver fördelas på ett rättvist sätt. Socialdemokratins utgångspunkt för en rättvis omställning bör därför vara den generella välfärdsstatens devis: Av var och en efter förmåga, åt var och en efter behov.

Pris på utsläpp är ett betydelsefullt redskap för att ställa om energisystem och produktion. Men det är ett dåligt redskap för att fördela omställningens kostnader. För att stärka dagens klimatsatsningar och möjliggöra en rättvis fördelning av omställningens kostnader föreslår vi att dagens koldioxidskatt kompletteras med en grön arvs- och gåvoskatt och en klimatvärnskatt med inriktning mot de högsta inkomstskikten. Skatterna belastar generellt dem som står för de största utsläppen och samtidigt har störst möjlighet att bekosta omställningen. Det är också rimligt att en del av det kapital som byggts upp under de gångna decennierna nyttjas för skapa en hållbar värld för våra barn och barnbarn. Skatterna möjliggör en kraftfull ökning av klimatsatsningarna och bidrar samtidigt till att skapa ett rättvisare skattesystem. Vi föreslår att intäkterna, tillsammans med dem från övriga klimatrelaterade skatter, som koldioxidskatt och flygskatt, nyttjas för en nödvändig utökning av dagens klimatsatsningar.

Yrkanden:

1. Socialdemokraterna ska verka för att omställningens kostnader fördelas rättvist
2. Socialdemokraterna ska verka för att en klimatvärnskatt införs för höga inkomster

3. Socialdemokraterna ska verka för att en grön arvs- och gåvoskatt införs
4. Socialdemokraterna ska verka för att intäkterna, tillsammans med dem från övriga klimatrelaterade skatter, såsom koldioxidskatt och flygskatt, nyttjas för en kraftfull förstärkning av dagens klimatsatsningar

Motionär(er): Socialdemokratiska föreningen för ekonomisk-politisk reform- och idéutveckling, Bagarmossens s-förening, Skarpnäcksfältets s-förening, Årsta-Johanneshov s-förening